

ОСОБЛИВОСТІ ЛІПІДНОГО ТА БІЛКОВОГО СКЛАДУ М'ЯЗОВОЇ ТКАНИНИ ОВЕЦЬ ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ТИПІВ

**П. В. Стапай, д-р. с.-г. наук, Н. М. Параняк, В. В. Гавриляк,
С. В. Кочетов, Н. С. Строгуш**

Інститут біології тварин НААНУ

В. М. Іовенко, д-р с.-г. наук, В. О. Сербіна

Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Вивчено особливості біохімічного, зокрема ліпідного та білкового, складу м'язової тканини овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи в залежності від типу тілобудови. Показано, що найкращу біологічну цінність має м'ясо тварин грубого типу, що зумовлено високим вмістом загальних білків за рахунок фракції γ -глобулінів, оптимальної кількості загальних ліпідів, найбільшій кількості фосфоліпідів і найменшій – стеролових фракцій.

Ключові слова: вівці, конституційні типи, м'язова тканина, білки, ліпіди.

Тип конституції – це оптимальний для внутрішньої та зовнішньої організації тварини результат взаємодії генотипу особини і навколишнього середовища, який забезпечує специфічну, своєрідну стійкість функціонування організму як єдиного цілого. Про конституцію тварини судять за зовнішньою тілобудовою, особливістю розвитку тканин, внутрішніх органів і їх функцій, а також за темпераментом.

Належність овець до певного типу конституції визначає рівень їх відтворювальної здатності, вовнової та м'ясної продуктивності [1, 2, 3]. М'ясна продуктивність овець є інтегральним показником великої кількості ознак, однією з яких є якісний склад м'яса [4].

Тому метою нашої роботи було вивчення особливостей біохімічного, зокрема ліпідного та білкового, складу м'язової ткани-

ни овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи в залежності від типу тілобудови.

Матеріали та методика. Дослідження проводилося на поголів'ї овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи ДПДГ «Асканійське» Каховського району Херсонської області. Від вівцематок різних конституційних типів відібрано та сформовано три групи баранчиків у віці 8 місяців за принципом аналогів, по три голови в кожній. До забою тварини перебували в однакових умовах годівлі та утримання, що прийняті в господарстві.

Об'єктом біохімічних досліджень слугувала м'язова тканина (найдовший м'яз спини), зразки якої відбиралися при забої тварин. Екстракцію загальних ліпідів м'язової тканини проводили за Фолчем [5], їх склад визначали методом тонкошарової хроматографії [6, 7]. Екстрагували розчинні білки із м'язів з наступним електрофорезом їх в ПААГ. Білкові фракції ідентифікували шляхом порівняння їх із білковими фракціями сироватки крові.

Результати досліджень. Відомо, що біологічна цінність м'яса оцінюється за його хімічним і біохімічним складом. Як показали результати досліджень, у м'ясі баранчиків таврійського типу асканійської тонкорунної породи в залежності від типу тілобудови змінюється фізико-хімічна, а відтак й харчова цінність баранини.

Зокрема, як бачимо з цифрових даних таблиці 1, у баранчиків міцного типу тілобудови у найдовшому м'язі спини вміст жиру є вищим майже на 25%, ніж у тварин ніжного і на 15% грубого типу, а кількість вологи, навпаки, є меншою, відповідно на 5% порівняно з тваринами ніжного і на 7,5% – грубого типу. Більша кількість загальних ліпідів у м'язовій тканині тварин міцного типу свідчить про більш інтенсивні біохімічні процеси в їх організмі.

У результаті дослідження ліпідного складу м'язової тканини встановлено, що найбільшу кількість триацилгліцеролів містять загальні ліпіди м'язової тканини овець міцного типу, що свідчить про вищу енергетичну цінність м'яса цих тварин.

Згідно з вимогами сучасної дієтології при створенні продуктів харчування слід орієнтуватися на більший вміст у них білка і менший – жиру. За результатами нашого дослідження цим вимогам найбільше відповідає м'ясо баранчиків грубого типу, оскільки в ньому міститься велика кількість фосфоліпідів - 24,21 %, тоді як у групі тварин ніжного типу цей показник встановлено на рівні 22,06%, в м'ясі овець міцного типу – лише 15,01%. Також м'ясо тварин грубого типу характеризувалось найменшою кількістю неетерифікованого холестеролу та неетерифікованих жирних кислот – 10,52% та 5,56% відповідно, тоді як у баранчиків ніжного типу – 11,56 % та 5,64 %, міцного – 14,32 % та 6,02 %.

**Таблиця 1. Загальна кількість і склад ліпідів найдовшого м'яза
спини баранчиків**

Показник	Конституціональна група тварин ($M \pm m$)			P_1	P_2	P_3
	Ніжний (n=3)	Міцний (n=3)	Грубий (n=3)			
Загальні ліпіди, % на суху масу	8,61 $\pm 1,19$	11,47 $\pm 0,35$	9,72 $\pm 1,32$	$>0,05$	$>0,1$	$>0,1$
Склад загальних ліпідів, %: - фосфоліпіди	22,06 $\pm 2,73$	15,01 $\pm 1,10$	24,21 $\pm 2,68$	$>0,05$	$<0,05$	$>0,1$
- неетерифікований холестерол	11,56 $\pm 0,31$	14,32 $\pm 0,66$	10,52 $\pm 1,77$	$<0,03$	$>0,1$	$>0,1$
- моно- і диацилгліце-роли	12,45 $\pm 0,80$	13,56 $\pm 0,17$	13,69 $\pm 0,69$	$>0,1$	$>0,1$	$>0,1$
- НЕЖК	5,64 $\pm 0,49$	6,02 $\pm 0,58$	5,56 $\pm 0,49$	$>0,1$	$>0,1$	$>0,1$
- триацилгліцероли	39,20 $\pm 2,74$	41,03 $\pm 0,73$	34,33 $\pm 0,56$	$>0,1$	$<0,002$	$>0,1$
- ефіри холестеролу	9,08 $\pm 0,80$	10,10 $\pm 0,38$	11,69 $\pm 1,34$	$>0,1$	$>0,1$	$>0,1$
Суха маса, %	30,63 $\pm 1,27$	34,06 $\pm 3,85$	28,77 $\pm 2,72$	$>0,1$	$>0,1$	$>0,1$

P_1 – статистично вірогідна різниця між ніжним і міцним типами конституції;

P_2 – статистично вірогідна різниця між міцним та грубим;

P_3 – статистично вірогідна різниця між ніжним та грубим.

Основним компонентом органічної речовини м'язової тканини є білки. На їх долю припадає в середньому 80 % сухого залишку чи 18-22 % маси тканини. Білки, що входять до складу м'язової тканини, визначаються складною будовою, різноманітними фізико-хімічними властивостями та біологічними функціями. При дослідженні білкового складу м'язів основний інтерес представляють розчинні білки м'язової тканини, що їх умовно називають білками саркоплазми, тому що вони в основному входять до складу рідкої частини саркоплазми і обумовлюються переважно глобулярною будовою молекул. До цієї групи білків відносяться: міоген, міоглобін,

глобулін X, міоальбумін. Усі ці речовини, за винятком міоглобіну, є гетерогенними системами, тому їх позначення носять умовний характер.

Ми досліділи співвідношення окремих фракцій розчинних білків найдовшого м'яза спини (табл. 2). Розділені шляхом електрофорезу в ПААГ білкові фракції ідентифікували, порівнюючи їх з білковими фракціями сироватки крові овець. Отже, на електрофореграмах скелетних м'язів виявлено до 18 білкових фракцій, що свідчить про гетерогенність білків. Проте у зв'язку із труднощами ідентифікації і кількісним визначенням, їх розділяли на протейнограмах на такі фракції: постальбумінову, альбумінову, α -глобулінову, β -глобулінову, γ -глобулінову, що відповідають за електрофоретичною рухливістю білковим фракціям сироватки крові.

Таблиця 2. Вміст загального білка найдовшого м'яза та його фракційний склад, %

Білки	Конституціональна група тварин (M±m)		
	Ніжний (n=3)	Міцний (n=3)	Грубий (n=3)
Загальний білок	17,63±0,43	17,54±1,096	19,99±0,18**
Білкові фракції: постальбуміни	13,8±1,01	13,2±0,83	13,3±0,87
альбуміни	16,2±2,55	15,03±0,14	14,47±0,29
α_1 -глобуліни	9,17±0,17	7,73±0,50*	8,80±0,36
α_2 -глобуліни	7,60±0,25	7,77±0,91	5,17±0,28**
β_1 - глобуліни	9,27±0,67	8,03±0,55	10,17±0,01
β_2 - глобуліни	31,83±3,29	27,8±1,74	25,33±0,78
γ - глобуліни	12,10±0,46	20,47±2,76*	22,77±1,25**

Примітка: * — статистично вірогідна різниця між баранчиками з ніжною і міцною тілобудовою;

** — статистично вірогідна різниця між баранчиками з ніжною і грубою тіло будовою.

За біохімічними дослідженнями встановлено, що зразки м'язової тканини найдовшого м'яза спини овець всіх дослідних груп відповідають загальним нормам. При цьому найбільш цінним у цьому відношенні є м'ясо баранчиків грубого типу, оскільки вміст загального білка в ньому становить 19,99г/100г продукту, що на 13% та 14% більше, ніж зі вмістом у зразках ніжного та міцного типу відповідно. Також досліджено, що у складі розчинних білків най-

довшого м'яза спини баранчиків міцної та грубої конституції, у порівнянні з тваринами ніжної тілобудови, знижується вміст фракцій α_1 - та α_2 -глобулінів та підвищується вміст фракції, яка відповідає зоні γ -глобулінів сироватки крові. Стосовно інших фракцій, то статистично вірогідних різниць ми не спостерігали.

Висновок. Різниця у ліпідному та білковому складі м'язової тканини тварин різних типів тілобудови вказує на різний характер інтенсивності біохімічних процесів в організмі, що в кінцевому результаті, позначається на формуванні м'ясної продуктивності та якісних показників м'яса.

Встановлено, що найкращу біологічну цінність має м'ясо овець грубого типу, зумовлену високим вмістом загальних білків за рахунок фракції γ -глобулінів, оптимальній кількості загальних ліпідів, що виражена у більшій кількості фосфоліпідів і найменшій – стеролових фракцій.

Список використаної літератури

1. Москаленко Л.П. Воспроизводительная способность романовских овец разных типов телосложения / Л.П. Москаленко, П.Ю. Кудрявцев. - Библиотека ФИАР. - С. 1-6.
2. Лушников В.П. Аминокислотный состав белков мышечной ткани ягнят разных пород / В.П. Лушников, М.В. Забелина, Е.А. Павлова // Овцы, козы, шерстяное дело. – 2004. - № 2. – С. 11-13.
3. Фейзулаев Ф.Р. Селекционные и технологические аспекты совершенствования овец волгоградской тонкорунной мясо-шерстной породы: Автореф. Дисс. ... доктора с.- х. – наук / Ф.Р. Фейзулаев – Москва, 2009. – 18 с.
4. Лушников В.П. Использование овец разных пород для производства молодой баранины / В.П. Лушников, В. Моисеев // Зоотехния. – 1999.– №1. - С. 29-31.
5. Folch J., Lees M., Stauleu G. A simple method for the isolation and purification of total lipids from animal tissues/ J. Folch, M. Lees, G. Stauleu. – Biol. Chem., 1957. – v. 226. – p. 497.
6. Фізіолого-біохімічні методи досліджень у біології, тваринництві та ветеринарній медицині: довідник, – Львів, 2004. – 399 с.
7. Кейтс М. Техника липидологии / М. Кейтс. - М. : Мир, 1975 – 240 с.